

A Debreceni Egyetem

Etikai Kódexe

2016. december 15.

A DEBRECENI EGYETEM ETIKAI KÓDEXE

A Debreceni Egyetem a társadalomban betöltött szerepének megfelelően, a minél magasabb szintű és harmonikus munkavégzés érdekében szükségesnek tartja, hogy - a jogszabályi előírásokon túl - meghatározza az egyetemi polgárokkal szemben elvárható magasabb szintű társadalmi elvárásokat, erkölcsi normákat, etikai követelményeket, s ezzel hozzájáruljon az egyetemi polgárok közötti kapcsolatok megerősítéséhez és minőségének emeléséhez, a harmonikus emberi együttélés, a szakmai munkát segítő jó közérzet megteremtéséhez, a közös célok megvalósításához, az Egyetem hagyományainak és jó hírnevének, szakmai és intézményi integritásának megőrzéséhez, ápolásához.

¹Az Etikai Kódex személyi hatálya kiterjed az Egyetem valamennyi alkalmazottjára, hallgatójára, az Egyetem bármely szervezeti egysége által szervezett képzésen nem hallgatói jogviszony alapján résztvevő személyekre (a továbbiakban: egyetemi polgárok). Az Etikai Kódex előírásait az Egyetemmel alkalmazotti jogviszonyban nem álló, de az egyetemi feladatok ellátásában szerződéses kapcsolat alapján közreműködő személyekre abban az esetben lehet alkalmazni, ha a szerződés erre külön felhatalmazást ad.

²Az Etikai Kódex hatálya kiterjed továbbá a Debreceni Egyetemhez bárminemű vonatkozásban köthető, illetve az intézménnyel kapcsolatba hozható oktatási, tudományos eredményekben, illetve egyéb közlésekben közreműködő személyekre.

³Az Egyetem, mint munkáltató, továbbá együttműködési vagy szerződéses partner vállalja, hogy egyetemi polgárai számára minden esetben etikai védelmet nyújt az Etikai Kódexben foglalt jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése során.

4I. fejezet

ÁLTALÁNOS ETIKAI ELVÁRÁSOK

Első rész

Az egyetemi polgárokkal szembeni etikai elvárások

1. A jogszabályok, valamint az Egyetem belső szabályzataiban foglalt előírások betartása az Egyetem polgárainak erkölcsi kötelessége is. Az Etikai Kódex elsősorban olyan területeken fogalmaz meg elvárásokat, amelyekről jogszabályok és az Egyetem belső szabályzatai nem rendelkeznek, vagy amely esetekben ezen jogi normák erkölcsi követelményekre hivatkoznak.
2. Az Etikai Kódex az Egyetem polgáraitra vonatkozó általános emberi és önkéntes megállapodáson alapuló konkrét szervezeti értékeket rögzítő normákat tartalmaz. A kódex által érintett kérdésekben etikusnak az a magatartás tekinthető, amely a kódexben megfogalmazott elvárásokkal összhangban áll. Etikai vétséget követ el, aki – szándékosan vagy gondatlanul – megszegi, vagy figyelmen kívül hagyja az Etikai Kódexben megfogalmazott elvárásokat.
3. Minden egyetemi polgárnak joga van emberi méltósága és személyi jogai tiszteletben tartását elvárni, egyben eminens erkölcsi kötelessége mások méltóságát és jogait tiszteletben tartani.
4. Minden egyetemi polgár etikai kötelessége az Egyetem – küldetésnyilatkozatban, intézményfejlesztési tervben és alapító okiratban meghatározott – feladatainak végrehajtásában közreműködni, és szem előtt tartani, hogy az Egyetem alapfeladata az oktatás és a tudományos kutatás-fejlesztés.

¹ Beiktatta a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

² Beiktatta a 28/2016. (II. 11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2016. február 12-től.

³ Beiktatta a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

⁴ Beiktatta a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

5. Az Egyetem etikai alapon is elvárja polgáraitól, hogy más felsőoktatási intézménnyel szemben is képviseljék Egyetemünk érdekeit.
6. Az Egyetem polgárai minden megengedett módon kötelesek egymást segíteni egyetemi feladataik elvégzésében. A munkaköri feladatok ellátása során együttműködésre kell törekedni, és egymás munkáját meg kell becsülni. A munkatársakkal való kapcsolat alapvető követelménye egymás kölcsönös elismerése és támogatása.
- ⁵7. Minden egyetemi polgárnak törekednie kell az intézmény jó hírnevének, tekintélyének megóvására, és tartózkodnia kell minden olyan megnyilvánulástól - beleértve az Egyetem hivatalos nevének (rövidített vagy teljes formában, magyar vagy idegen nyelven) engedély nélküli használatát -, amely sérti az Egyetem érdekét. Az etikailag is kívánatos közösségi identitás erősítése érdekében minden egyetemi polgárnak lojalitást és szolidaritást kell tanúsítania az Egyetem minden polgára, testülete és szervezete iránt.
- ⁶7/A. Az Egyetem szervezeti és az egyetemi polgárok személyi integritásának megőrzése fontos feladat. Az etikai értékek elismerését és a feddhetetlenséget az Egyetem megköveteli minden vezetőjétől és alkalmazottjától, fenntartva és demonstrálva a személyes és szakmai becsületességet, az összeférhetlenség kialakulásának megelőzését, a titoktartást, a lojalitást, a szakértelmet, az együttműködési készséget. A feddhetlenség a vezetői megbízással rendelkezőkkel szemben kiemelt elvárás.
8. Erkölcileg is elvárható, hogy a munkaköre, megbízatása körében kapott feladatot minden egyetemi polgár legjobb képességei szerint végezze el. Az Egyetem vezetői, testületei által adott (eseti vagy tartós) megbízást a legjobb tudás szerint teljesíteni kell, az – nyomós, és a megbízónál előzetesen igazolt indok nélkül – nem adható vissza. Az Egyetemnek viszont a többlet-teljesítményért arányos díjazást, egyéb juttatást vagy erkölcsi elismerést kell biztosítania.
9. Egyetemi polgárok az intézményen belül pártpolitikai tevékenységet és pártpolitikai agitációt nem végezhetnek, politikai tartalmú propagandát nem folytathatnak, propagandaanyagot nem terjeszthetnek. A tanórákon az oktatóknak és hallgatóknak egyaránt tartózkodniuk kell a – tananyagtól független – pártpolitikai megnyilatkozásoktól. Politikai szerepvállalás esetén az egyetemi polgárnak ügyelnie kell arra, hogy
 - a) politikai aktivitását időben és térben határozottan elkülönítse oktatói és kutatói tevékenységétől,
 - b) ne keltse azt a képzetet, hogy az Egyetem elkötelezett valamely párt vagy politikai irányzat mellett,
 - c) ne csatlakozzon olyan csoporthoz, irányzathoz, mozgalomhoz, amelynek célja, illetve tevékenysége ellentétes az Egyetem küldetésnyilatkozatával, céljaival és érdekével.
10. Az Egyetem nem elkötelezett egyetlen vallás, egyház vagy világnézet mellett sem, vallási és világnézeti kérdésekben, továbbá állampolgárságra, nemre, rasszra és szexuális preferenciára tekintettel egyaránt semleges és toleráns.
11. Az Egyetemet érintő konkrét ügyekről minden egyetemi polgár csak saját hatáskörében, felelősségteljes módon nyilatkozhat, illetve így képviselheti véleményét. Etikai kötelesség fellépni az olyan megnyilvánulásokkal szemben, amelyek az Egyetemet indokolatlanul negatív színben tüntetik fel. A sajtó részére az Egyetem képviseletében csak az arra felhatalmazott személy nyilatkozhat, vagy adhat információt.

⁵ Módosította a 42/2016. (XII. 15.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2016. december 16-tól.

⁶ Beiktatta a 42/2016. (XII. 15.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2016. december 16-tól.

12. Az egyetemi polgárok kötelesek figyelemmel lenni arra, hogy nyilvános – az Egyetemen belüli vagy azon kívüli – megnyilatkozásaikban az Egyetemet, illetve annak szervezeti egységeit is képviselik. Etikai követelmény, hogy ilyen alkalommal is hitelesen, tárgyyszerűen és az Egyetem érdekeit figyelembe véve képviseljék az Egyetemet, az egyetemi szervezeti egységeket.
13. Az Egyetem által kiadott nyilatkozatnak, közleménynek, hirdetésnek hiteles, pontos információkat kell tartalmaznia. A tartalmilag pontatlan, hamis, az esetleges versenytársakat kedvezőtlen színben feltüntető információ, reklám, közlemény közzététele ellentétes az Egyetem etikai normáival; kiadója etikai vétséget követ el.
- ⁷13/A. Minden egyetemi polgárral, de különösképpen az oktatókkal és vezető beosztással rendelkezőkkel szembeni elvárás, hogy a közösségi oldalak használata során is egyetemi polgárhoz illő magatartást tanúsítsanak; mind a levelezések tartalmát, mind hangvételét, mind a közzétételre szánt képi anyagok tekintetében vegyék figyelembe, hogy közléseik nyilvános kommunikációnak minősülnek, melyek az Egyetem megítélésére is kihatással lehetnek.
14. Előnyök szerzése érdekében felajánlott anyagi vagy más egyéb szolgáltatást, juttatást vissza kell utasítani. Jogtalan előny felajánlása, nyújtása vagy elfogadása morálisan is súlyosan elítélendő. Etikai követelmény elkerülni minden olyan helyzetet, amelyben jogtalan előny kérésének, illetve nyújtásának ténye vagy gyanúja felmerülhet.
15. A személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok szándékos megsértése, amennyiben a cselekmény súlyosabb jogsértést nem valósít meg, etikai vétségnek minősül. A közösségi morál szempontjából is kiemelt jelentősége van a hivatali adatok, információk védelmének. Az Egyetemre és az egyetemi polgárokra vonatkozó adatokat a jogszabályi és a belső előírások szerint kell kezelni, a feljegyzéseket, adatbázisokat biztonságban kell tartani. A védett adatok megszerzése és továbbadása etikai vétség is. Az Egyetem alkalmazottai az Egyetemi polgárokról nyert, és egyébként nem nyilvános, illetve nem köztudott információkat (személyi juttatások, tanulmányi előmenetel, magánélet, politikai vagy vallási meggyőződés stb.) kötelesek hivatali titokként őrizni.
16. A szellemi tulajdon védelmére vonatkozó szabályok szándékos megsértése, amennyiben a cselekmény súlyosabb jogsértést nem valósít meg, etikai vétségnek minősül. Az egyetemi polgár erkölcsi kötelessége, hogy becsülje meg, tartsa számon az Egyetem szellemi termékeit, és tegyen meg mindent azok védelme érdekében.
17. A közösségi ethosz megköveteli, hogy az egyetemi polgár ossza meg kollegáival, társaival, az őket is érintő, a szakmai vagy egyéb előmenetelt segítő információkat (például tanulmányi, továbbképzési lehetőségek, pályázatok, ösztöndíjak).
18. Erkölcsileg kívánatos, hogy minden egyetemi polgár lépjen fel az Egyetemen előforduló visszaélésekkel szemben, azok megszüntetésére saját hatás- és feladatkörében tegyen lépéseket, még akkor is, ha ezzel személyes konfliktust vállal fel.
19. Súlyos etikai vétségnek minősül minden olyan nyilvános közlés vagy híresztelés, amely tudatosan valótlant állít, különösen, ha az Egyetemet vagy annak szervezeti egységét, polgárát etikailag kifogásolható magatartással vagy ilyen cselekmény elkövetésével gyanúsítja.
20. Az Egyetem fórumain minden egyetemi polgárnak joga van az Egyetem vezetőit, intézményeit, kollektív vagy egyedi intézkedéseit, gyakorlatát illető tárgyilagos kritika megfogalmazásához. Ezen jogát gyakorló személyt retorzióval fenyegetni, vagy vele szemben megtorlást alkalmazni súlyos etikai vétség.

⁷ Beiktatta a 42/2016. (XII. 15.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2016. december 16-tól.

21. Minden egyetemi polgártól elvárható a társadalmilag elfogadott mértéknek megfelelő és mértéktartó életvitel. Etikai kötelességünk kerülni az olyan helyzetet, amelyben megbecsülésünk, személyes méltóságunk vagy az Egyetem hírneve csorbulhat. E tényállás alapján etikai szankció csak szándékos magatartás esetén alkalmazható.
22. Az Egyetemen tanuló és oktató külföldi állampolgároktól elvárható, hogy (saját kultúrájuk megőrzése mellett) alkalmazkodjanak a Magyarországon, és az Egyetemen általánosan elfogadott viselkedési normákhoz, és – legalább a tanulmányok és az egyetemi közösségbe való beilleszkedéshez szükséges mértékig – törekedjenek szokásaink, hagyományaink megismerésére.

Második rész

A vezető beosztású alkalmazottakkal szembeni külön elvárások

1. Az Egyetem vezető beosztású alkalmazottjától elvárható, hogy az általa irányított szervezetet (a jogi, gazdasági felelősségen túl) az Etikai Kódexben meghatározott erkölcsi követelményeket is figyelembe véve vezesse. Ennek megfelelően:
 - a) figyeljen munkatársai szakmai és emberi problémáira, ezek meghallgatásakor legyen tapintatos, türelmes,
 - b) döntéseit jól készítse elő, ennek során kérje ki, és – lehetőség szerint – vegye figyelembe beosztottjai véleményét,
 - c) beosztottjai szakmai feladatainak elvégzéséhez a szükséges szabadságot és (jogszabályi keretek között) az önálló döntési kompetenciát biztosítsa,
 - d) a feladatok elvégzéséhez szükséges információk beszerzéséről és az érintettek rendelkezésére bocsátásáról gondoskodjon,
 - e) erkölcsi támogatást és ösztönzést adjon beosztottjai folyamatos önképzéséhez, továbbképzéséhez,
 - f) az adminisztrációban, ügyvitelben résztvevő alkalmazottaktól pontos ügyintézés és udvarias magatartást követeljen meg,
 - g) munkatársait ne tüntesse fel rossz színben, mások erre való törekvéseit utasítsa vissza.
2. A vezető morális kötelessége, hogy a hatáskörébe tartozó ügyekben döntéshozói pozíciójával ne éljen vissza a kedvezmények vagy juttatások odaítélésekor, kitüntetési javaslat tétele vagy odaítélése során, sem más jellegű döntéseiben. Ennek megfelelően:
 - a) etikai vétséget követ el az a vezető, aki nem biztosítja beosztottjainak a teljes esélyegyenlőséget, a szükséges és lehetséges nyilvánosságot, különösen a pályázati, publikálási, tudományos minősítéssel összefüggő döntések során,
 - b) etikai vétség az alá-főlérendeltségi viszony magánérdekű kihasználása a munkaviszonnyal nem összefüggő helyzetekben is,
 - c) a politikai, világnézeti befolyásolás vagy az erre való törekvés a függelmi viszonyra hivatkozva, vagy annak kihasználásával szintén etikai vétségnek minősül.
3. A vezető beosztású munkatárssal szemben etikai elvárás, hogy a szervezeti egységében felmerülő szakmai problémák belső megoldását segítse elő, és munkatársait is erre biztassa.
4. A vezető döntéseinek meghozatalakor minden esetben vegye figyelembe az Egyetem és az általa vezetett szervezeti egység érdekeit.
5. A vezető kiemelt erkölcsi kötelessége, hogy mind a személyes, mind az intézményre és szervezeti egységre vonatkozó adatszolgáltatásnál (például pályázatok, tudományos tevékenység, tudományos fokozat, publikációk) a valóságnak megfelelő tényeket, adatokat közöljön.
 - a) Etikai vétséget követ el, aki pályázatában szerepeltet olyan neves szakembereket, akik a pályázat nyeresési esélyeit növelik, de akikről tudja, hogy a vállalt tevékenység végrehajtásában nem vesznek, vehetnek részt.

- b) Etikai vétséget követ el az a munkahelyi vezető, aki hozzájárul nevének feltüntetéséhez egy tudományos közleményen, kutatási (záró)jelentésen akkor, ha érdemben nem vett részt a szellemi termék létrehozatalában. Ugyancsak etikai vétség, ha a vezető a beosztott, a doktorandusz, vagy doktorjelölt tudományos tevékenységének eredményét kisajátítja, szellemi kapacitásukat saját javára hasznosítja.
 - c) Etikai vétség, ha valaki a szakindítási (akkreditációs) dokumentumban, tantervben, tantárgyi tematikában, vagy a kurzuslapon olyan vezető oktatókat tüntet fel előadóként, akik az adott tárgy előkészítésében vagy oktatásában nem vesznek részt.
6. Az Egyetem minden vezető beosztású polgárától erkölcsi alapon is elvárható, hogy a rendelkezésre álló források keretei között fejlessze vezetői képességeit, ismereteit.
7. A vezetői megbízás külön erkölcsi felelősséget ró viselőjére, hogy elkerülje a funkciójából fakadó előnyszerzést.
- a) Etikai vétséget követ el, az aki „külső érdekkeltséggel” is rendelkezik (egyéni vállalkozó, gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, Felügyelő Bizottság tagja stb.) és a „külső érdekkeltségbeli” tevékenysége, üzleti tárgyalásai során nem teszi egyértelművé, hogy az adott helyzetben milyen minőségben, milyen szervezet képviselőjében és érdekében tevékenykedik.
 - b) Etikai vétséget követ el, aki döntéshozó vagy döntést befolyásoló helyzetében pályázik, vagy beosztottja, munkatársa pályázatát véleményezi, és ezt az összeférhetetlenséget eltitkolja, vagy szándékosan nem szünteti meg.
 - c) Etikai vétséget követ el az a vezető, aki tudományos rangjának vagy beosztásának felhasználásával beosztottjainak értékelését, tudományos minősítését, habilitációjának eredményét (a szakmai szempontoktól függetlenül) befolyásolja, vagy befolyásolni törekszik.

Harmadik rész

Döntéshozó testületek tagjaival szembeni külön elvárások

1. Az Egyetem döntéshozó testülete minden tagjának erkölcsi kötelessége:
 - a) az üléseken részt venni, kivéve, ha a távolmaradás az érdekképviselői tevékenység körében kifejtett véleménynyilvánítás, illetve egyéb hivatalos elfoglaltságból eredő kötelezettség, vagy előre tervezett, és a munkáltató által engedélyezett szabadság, vagy egészségügyi ok,
 - b) az a) pontban foglalt akadályoztatás tényét és indokát – amennyiben az előre ismert – az ülést összehívó személynek időben jelezni,
 - c) mindent elkövetni annak érdekében, hogy a testület döntései megalapozottak legyenek,
 - d) a döntéshozatal során a tényeket objektíven értékelni, döntéseik következményeit felelősen mérlegelni,
 - e) a napirendre vett kérdésekben a képviseltek – lehetőség szerint – előzetesen megkérdezni, és az általa képviseltek véleményének hangot adni,
 - f) a testületi üléseken megfogalmazott véleményét kulturáltan és röviden kinyilvánítani.
2. Az Egyetem döntéshozó testületi tagjainak erkölcsi kötelessége az ülésekre felkészülni, és minden tőlük telhetőt elkövetni annak érdekében, hogy az Egyetem polgárainak életét, körülményeit befolyásoló döntések megalapozottak legyenek. Abban az esetben, ha a megalapozott döntés feltételei (például a szükséges információk) nincsenek biztosítva, a változtatás kezdeményezése erkölcsi kötelesség.
3. Az Egyetem döntéshozó testületeinek munkájában résztvevő alkalmazott kötelessége, hogy döntéshozó helyzetben a tényeket objektíven mérlegelő, az általa képviselt közösség véleményét és érdekét tükröző álláspontot képviseljen, és tevékenységéről a képviseltek, a választókat tájékoztassa.

4. A döntéshozó testületek tagjai a testületi szavazások alkalmával a képviseltek érdekeit kötelesek figyelembe venni. Ha a képviselt érdekek gazdálkodási egységek (karok), szervezeti egységek, tagozatok, képzési szintek szerint differenciáltak, nem várható el és nem kérhető a tagoktól egységes szavazás.
5. A döntéshozó testületek tagjainak törekedniük kell arra, hogy az a személy, akiről döntés születik, korrekt, csak az adott eljárás szempontjait mérlegelő eljárásban részesüljön. Döntéshozói helyzetben törekedni kell az adott eljárás szempontjait figyelmen kívül hagyó, külön-megállapodás, alku vagy befolyás alatti szavazás elkerülésére. Erkölcsi vétség az ilyen szavazás kezdeményezése, az erre történő felszólítás vagy az erre való kényszerítés, de etikai vétség ennek elfogadása is.

⁸II. fejezet

AZ OKTATÁS ÉS A VIZSGÁZTATÁS ETIKAI SZABÁLYAI

Első rész

Az oktatási feladatokat végzőkkel szembeni általános etikai elvárások

1. Az oktatási és tanári feladatokat végző közalkalmazottak és a megbízott óraadók (a továbbiakban: oktató) feladataikat a legjobb tudásuk és képességeik szerint kötelesek elvégezni, és mindent el kell követniük, hogy a hallgatók a leghatékonyabban sajátítsák el a tantárgy körébe tartozó korszerű kompetenciákat.
2. Az oktatónak figyelemmel kell kísérnie az általa művelt diszciplína fejlődését, és ahhoz neki is hozzá kell járulnia, alkalmaznia kell a kompetenciák sikeres kialakítását biztosító támogató módszereket.
3. Mivel tevékenységének fő célja a hallgatók szakmai és emberi fejlődésének maximális segítése, erkölcsi kötelessége, hogy a hallgatók számára biztosítsa a hatékony, színvonalas tanulás feltételeit. Ennek érdekében kötelessége, hogy az oktatási-tanulási környezetet megzavaró viselkedéssel, jelenségekkel és feltételekkel szemben fellépjen.
4. Az oktatónak döntéseit tárgyilagosan kell meghoznia. Kerülnie kell (pl. felvételinél, számonkérésnél) a korábbi ismeretségből eredő előnyös vagy hátrányos elbírálást, valamint a nemi, etnikai, vallási, politikai és egyéb okból történő megkülönböztetést.
5. Nyitottan, támogatásra, segítségre készen kell fogadnia a szakmai vagy más kérdésekkel hozzá forduló hallgatót. Minden oktató köteles fogadóórát megjelölni, és azt a hallgatókkal a félév megkezdésekor közölni.
6. Az oktató kizárólag a tanulmányi, illetve egyetemi ügyekkel kapcsolatban adhat utasítást a hallgatóknak.
7. Az oktató nem élhet vissza az oktató-hallgató közötti függőségi viszonyal.
8. Az oktató a tantárgyi programban neve alatt meghirdetett órát maga köteles megtartani és – indokolt esetektől eltekintve – nem küldhet mást maga helyett. Indokolt esetben óracerét a tanszékvezető engedélyezhet.

⁸ Számozását módosította a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól

9. A tanórát a megadott helyen és időpontban, pontosan, felkészülten kell megtartani, az esetleges változásokról a hallgatókat megfelelő módon és időben tájékoztatni kell.
10. Az oktatónak a hallgató számára feldolgozható, elsajátítható módon kell tartania előadásait, gyakorlatait.
11. Mindenkor olyan elérhető írásos szakmai anyagot köteles a hallgatók számára megjelölni, amely a szakma fejlődésének új elemeit is tartalmazza.
12. Hallgatói munka érdemi részvételével született eredményeket az oktató csak a hallgatóval együtt (a hallgatót szerzőtársként megjelölve) közölhet.
13. Az oktató a számonkérés során biztosítsa az adott fogyatékkal élő hallgatót megillető kedvezményeket.

A tanulmányok értékelésével, számonkérésével kapcsolatos etikai elvárások

1. Az oktatónak kötelessége, hogy hallgatóit világosan tájékoztassa szakmai, oktatói elvárásairól, a hallgatókat a számonkérésekre felkészítse. Világosan közölnie kell velük, hogy a számonkéréskor milyen típusú teljesítményt vár el, s előre tisztázni kell a számonkérés feltételeit, idejét és módját, és azt minden esetben egységesen és következetesen be kell tartania. Ahol lehet, tételsort kell összeállítania, melyet a hallgatókkal előre kell közölni, s a vizsgáztatást ez alapján kell végezni. Gondoskodnia kell arról, hogy a hallgatók a vizsgakérdéseket a számonkérés időpontja előtt jogosulatlanul ne szerezhessék meg.
2. Az oktató szóbeli vagy írásbeli számonkéréskor a követelményszintet úgy köteles megszabni, hogy az a hallgatók által a kurzus vagy kurzusok sikeres elvégzése után teljesíthető legyen. Az egyes vizsgákon a feladatsoroknak egyforma nehézségi szintűeknek kell lenniük.
3. Az oktató megfelelő számú, egyenletes elosztású számonkérési alkalmat köteles a hallgatók részére biztosítani. Levelező, esti és távoktatási munkarendű képzés kivételével csak munkanapokon, 7-18 óra között lehet számonkérési időpontot meghatározni, melyet a hallgatókkal megfelelő időben közölni kell. A szóbeli vizsgán a vizsganapon belül törekedni kell időpont megjelölésére annak érdekében, hogy hosszú várakozásra ne kerüljön sor.
4. A felelősségteljes szakmai tevékenység megköveteli, hogy az oktató a szóbeli vizsgáztatást úgy szervezze meg, hogy a vizsgázón kívül más is (például a következő felkészülő hallgató) jelen legyen, a négy szemközti vizsgáztatás nem megengedett.
5. A számonkérés megkezdése előtt a hallgató személyazonosságát ellenőrizni kell.
6. Figyelmeztetni kell a hallgatót arra, hogy ha a számonkérés során meg nem engedett eszközöket és módszereket alkalmaz, vagy bizonyítható módon készül alkalmazni, az adott számonkérés sikertelennek minősül.
7. A számonkéréskor ügyelni kell arra, hogy a hallgatók csak a megengedett segédeszközöket használják, ellenkező esetben pedig a korrekt magatartást tanúsító hallgatók ne szenvedjenek hátrányt, amiért valamely társuk esetleg csalást követ el.
8. Az otthoni feladatoknál lehetőség szerint az ellenőrzés terjedjen ki arra is, hogy a munkát a hallgató önállóan végezte-e el.
9. Az írásbeli értékelésére és a hallgatók tájékoztatására legkésőbb két héten belül kerüljön sor.

10. A hallgatók teljesítménye értékelésének nyilvános és egységes szempontok szerint, elfogulatlanul kell történnie. Az oktató köteles tartózkodni attól, hogy a hallgató tevékenységét, eredményeit sértő módon, durva hangnemben értékelje.
11. A teljes mértékben vagy részben sikertelen vizsga esetén egyértelműen – a hallgató kérésére - a vizsgázó tudomására kell hozni az értékelés indokait és az elvárt helyes választ.
12. A szóbeli vizsgák méltóságát az oktató ruházatában, megjelenésében is köteles kifejezni.
13. Az oktató köteles betartani a hallgatók adatainak kezelésére vonatkozó szabályokat, a hallgató érdemjegyeit – annak beleegyezése nélkül - másokkal nem közölheti.

Második rész **A hallgatókkal kapcsolatos etikai normák**

1. A hallgató szakmai munkája során csak megengedett eszközöket használhat. Az a hallgató, aki nem ennek megfelelően cselekszik, társaival szemben tisztességtelen előnyre tesz szert, és a korrekt szakmai tevékenységre vonatkozó normát szegi meg.
2. Nem megengedett segédeszköz (pl. könyv, jegyzet, gépi segédeszköz) felhasználásának minősül az, ha a hallgató
 - a) zárthelyi számonkéréskor vagy házi dolgozat (otthoni rajz stb.) elkészítésekor olyan segédeszközöket használ, vagy kísérel meg felhasználni, amelyeknek igénybevételére oktatója nem adott felhatalmazást;
 - b) írásbeli vagy szóbeli számonkéréskor más személytől veszi át a helyes választ akár személyesen, akár kapcsolattartó készüléken keresztül (pl. mobiltelefon);
 - c) írásbeli vagy szóbeli számonkéréskor maga helyett más személyt bíz meg a feladat teljesítésével, vagy más helyett kísérel meg a teljesítést.
3. A hallgató a vizsgakérdéseket jogosulatlanul nem szerezheti meg, vagy azok megszerzését nem kísérelheti meg.
4. A hallgató egy másik hallgató vagy más személy által összegyűjtött anyagot, vagy más által elvégzett kutatást, munkát, illetve annak összefoglalását (pl. házi dolgozatok, szakdolgozatok, szakmunkák) sajátjaként nem tüntetheti fel, önálló munkaként nem szerepeltetheti, nem mutathatja, és nem nyújthatja be.
5. A más személlyel vagy személyekkel együtt elvégzett közös munka saját önálló munkaként nem tüntethető fel, illetve a közös munkában való részvétele mértékének hamis benyomása sem kelthető.
6. Annak az oktatónak az előzetes engedélye nélkül, akihez a hallgató valamely elvégzett anyaggyűjtésnek vagy kutatásnak az írásbeli összefoglalását vagy annak egy részét eredetileg benyújtotta, a tanulmányi előmenetele, kreditpont vagy más előny szerzése céljából ugyanaz a munka egyidejűleg vagy más alkalommal más oktatóhoz nem adható be.
7. Az egyetemen tanultak az egyetemmel szemben, vagy rosszindulatú célra nem használhatóak fel. Ilyennek minősül például számítógépes vírusok írása, jogosulatlan behatolás mások számítógépébe, szakmailag nem biztonságosnak tartott megoldások alkalmazása tervezésben.
8. A vizsgán a hallgató köteles személyazonosságát igazolni.
9. A szóbeli vizsga ünnepélyességét és méltóságát a hallgató ruházatával is köteles kifejezni.

10. A hallgató nem használhat, másnak nem adhat, és mástól nem fogadhat el meg nem engedett segítséget a számonkéréseknél.
11. A hallgató a munkája során saját kutatási eredményeit közölheti, de ennek során mind a jogszabályi, mind az egyetemi előírásokat be kell tartania.
12. A hallgató a többi hallgató munkáját, szakmai előmenetelét csak tisztességes, megengedett eszközökkel segítheti.
13. A saját személyére vonatkozó adatszolgáltatásnál (pl. pályázatok) a valóságnak megfelelő adatokat köteles közölni.
14. Véleménynyilvánítások, így különösen az oktatók hallgatói véleményezése során a hallgató köteles korrekt, megfontolt, tárgyilagos válaszadásra.

⁹III. fejezet

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS ETIKAI SZABÁLYAI

¹⁰Preambulum

A Magyar Tudományos Akadémia hatályos Tudományetikai Kódexében foglalt szabályokat a Debreceni Egyetem a tudományos kutatás és tudományos eredmények közlése tekintetében, ezen kódex részének tekinti. A Tudományetikai Kódexben foglaltakon túl az egyetem polgáira vonatkozó egyéb szabályokat az alábbiakban határozza meg:

Első rész

A kutatás és a tudományok művelésének szabadsága

1. Az egyetem olyan légkör megteremtésére törekszik, amelyben a kutatás és a tudományok művelése akadály nélkül folytatható. A kutatás és a tudományok művelésének szabadsága – a gondolkodás, a kifejezés, a publikálás és a békés gyülekezés szabadságával együtt – elengedhetetlen elemei az egyetemi alaptervékenység megfelelő szinten való folytatásának. Az egyetemi polgárok számára a szabad véleménynyilvánítás keretében biztosítani kell a szabad tudományos véleménynyilvánítás (álláspontok és kritikák) lehetőségét is, amennyiben azok nem sértik mások hasonló lehetőségeit, valamint méltányosak az esetlegesen eltérő álláspontokkal.
2. A kutatás és a tudományok művelésének szabadságához elengedhetetlen, hogy azok a döntések, amelyek
 - kinevezésekre, előléptetésekre, alkalmazásokra,
 - egyetemi kutatási feladatokra szóló megbízásokra,
 - a kutatási és a tudományok művelésének támogatásaira és
 - minden más előny és teher elosztásáravonatkoznak, függetlenek legyenek az adott személy származásától, nemétől, politikai, társadalmi és más nézeteitől.
3. A tudományos kutatásnak, a tudományok művelésének és a kreatív munka végzésének általános célja új, tudományosan megalapozott ismeretek szerzése illetve műalkotások létrehozása.

⁹ Számozását módosította a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

¹⁰ Beiktatta a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

Második rész

A kutatási feladatokat végzőkkel szembeni általános etikai elvárások

1. Az egyetemen kutatási feladatokat végző közalkalmazottakkal és az egyetemi kutatásokban megbízottként résztvevő kutatókkal (a továbbiakban kutatók) szemben az általános etikai elvárások megegyeznek az oktatókkal szemben az I. fejezet első részében megfogalmazott elvárásokkal.
2. A hallgatói tudományos munka irányításában szerepet vállaló kutatók felelősek a vezetett hallgató munkájának etikai vonatkozásaiért is. Az irányító kutatónak világosan meg kell fogalmaznia a kutatásba bevont hallgatóval szembeni elvárásait, részletesen informálnia kell a projekt céljáról, a tőle elvárt munkáról és felelősségéről. Rendszeresen rendelkezésre kell állnia konzultációra, melynek keretében feladata tanácsok adása, a kutatási folyamat segítése, valamint a hallgatók munkájának érvekkel alátámasztott értékelése.
3. A kutató az alaptevékenységet kiegészítő tevékenység körébe tartozó, szerződéses kutatási tevékenysége során köteles az egyetem szakmai presztízsének megfelelő, színvonalas munkát végezni. Köteles korrekt, mindenre kiterjedő tájékoztatást nyújtani a megbízónak. A kutatás megbízási díjában köteles a szakmai közvélemény által elfogadott díjtételeket alkalmazni, és nem törekedhet az egyetem vagy a megbízó megkárosítására.
4. A kutató köteles az egyetem üzleti titkát megőrizni. Összeférhetetlen az olyan munkavégzésre irányuló további jogviszony, amelynek keretében az egyetem üzleti titkát képező információ alkalmazásra kerül. A kutató köteles a kutatásra és a szerzői jogra vonatkozó jogszabályokat, valamint az egyetem szellemi tulajdon-kezelési szabályzatát betartani és betartatni.
5. A kutató munkája során köteles a munkahelyi környezetével kapcsolatban környezettudatos magatartást folytatni és ezt megkövetelni munkatársaitól.

Harmadik rész

A kutatási feladatokban résztvevő hallgatókkal szembeni általános etikai elvárások

1. Az egyetemen kutatási feladatokban résztvevő hallgatókkal szemben az általános etikai elvárások – az ebben a részben megfogalmazott kiegészítésekkel – megegyeznek az I. fejezet második részében megfogalmazott elvárásokkal.
2. A hallgatóknak kutatási tevékenységük során törekedniük kell a tudatos munkavégzésre, a szükséges tanácsok és értékelések, bírálatok megszerzésére.
3. A hallgató külső szakmai gyakorlatai, valamint az egyetemen kívül végzett kutatási tevékenysége során köteles betartani a fogadó hely, intézmény által megkövetelt egyedi előírásokat is. (pl. üzemi titok).
4. A hallgató köteles az egyetem üzleti titkát megőrizni. Összeférhetetlen az olyan munkavégzésre irányuló további jogviszony, amelynek keretében az egyetem üzleti titkát képező információ alkalmazásra kerül. A hallgató is köteles a kutatásra és a szerzői jogra vonatkozó jogszabályokat, valamint az egyetem szellemi tulajdon-kezelési szabályzatát betartani.

Negyedik rész

A tudományos publikálással szembeni etikai elvárások

- ¹¹1. A publikáció olyan eredeti tudományos eredmények leírása, amelyeket a szerzők értek el és amelyekért a szakmai felelősséget vállalják. Célja a kutatók eredményeinek ismertetése, illetve azok mások által történő felhasználásának elősegítése. A tudományos publikáció szakemberek által titkosan elbírált közlemény, tanulmány, könyvrészlet, könyv.
Etikai vétséget követ el az, aki tudományos közleményként tüntet fel nem tudományos művet (ismeretterjesztő cikket, nem szakmai kiadványban megjelent közleményt, oktatási segédanyagot, stb.).
2. Az ellenőrizhető (szakemberek által megismételhető) módon regisztrált kísérleti, megfigyelési anyagok, vagy elméleti következtetések, valamint a kreatív alkotások dokumentációjának hiteles elkészítése és annak megőrzése minden kutató kötelezettsége. A dokumentációban a kutatás minden olyan részletét fel kell tüntetni, amely szükséges ahhoz, hogy megfelelő szakemberek azt világosan megértsék és egyértelműen reprodukálhassák. A dokumentációt a kutatással párhuzamosan kell készíteni, amelyben minden, az eredeti hipotézisektől, valamint a kísérlet részletes tervétől eltérő változást fel kell tüntetni. A dokumentációk nem évülnek el, azokat nem lehet selejtezni.
- ¹²3. Szerzői jogi, ugyanakkor etikai kérdés is, hogy ismételt leírás helyett a szerzők azonosítható hivatkozásokkal hívják fel a figyelmet korábbi, már leközölt eredményeikre, illetve mások eredményeire és arra, hogy hogyan használhatják azokat kiindulási alapként.
Etikai vétség, ha valaki hiányos idézéssel magának tulajdoníttatja mások ötletét, módszerét vagy adatát, illetve publikált eredményét.
4. A megjelent közlemények tartalmáért a szerzők felelőséggel tartoznak.
- ¹³5. Szerzőként azt a személyt kell szerepeltetni, aki tudományos munkájval jelentősen hozzájárult a kísérletek tervezéséhez, megvalósításához, az eredmények értékeléséhez és ellenőrzéséhez. Az intézményben betöltött pozíció vagy a kutatás finanszírozásában betöltött szerep önmagában nem teheti lehetővé, hogy valaki a publikáció szerzője legyen. Tiszteletbeli szerzőség nem engedhető meg. A szerzők sorrendjének meghatározása a kutatásban résztvevők feladata és joga.
6. Lényegében azonos tartalmú kéziratot nem nyújthat(nak) be a szerző(k) egyidejűleg több helyre elsődleges közlés céljából. Kivételt képeznek azok az esetek, amikor a kéziratot elutasítják, vagy a szerző(k) visszavonja(ák). Megengedhető ugyanakkor egy rövid formában publikált előzetes közlemény kibővített, teljes formában történő újbóli benyújtása az előzetes közlésre történő korrekt hivatkozással.
7. Az ismeretterjesztő közleményekkel kapcsolatban megfogalmazható etikai előírások alapvető követelményei azonosak a tudományos publikációk etikai normáival. Bár a tudományos szigor követelményei laikusok számára írt munkákban nem érvényesíthetők maradéktalanul, a szerző(k)nek olyan mértékben törekednie(ük) kell erre, ameddig az nem veszélyezteti a közérthetőséget. Nem etikus új tudományos felfedezésről a napi sajtót vagy népszerűsítő orgánumokat tájékoztatni mielőtt az eredményekről írt közlemény(eke)t szakmai fórumok (szakfolyóirat, konferencia, stb.) el nem fogadták.

¹¹ Módosította a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

¹² Módosította a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

¹³ Módosította a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

- ¹⁴8. Amennyiben egy tudományos publikációval kapcsolatban felmerül a plágiumnak, adatok szándékos manipulálásának, a szándékos félrevezetésnek vagy bármilyen csalásnak a gyanúja, a szerzőkkel szemben az illetékes szervezeti egység vezetője köteles etikai vizsgálatot kezdeményezni.
9. Meg nem engedett intellektuális magatartás a tudományos kutatásban és a tudományok művelésében:
- adatok önkényes módosítása, meghamisítása, plagizálás,
 - a szerzőség és/vagy mások lényegi hozzájárulásának (a hallgatókat is beleértve) el nem ismerése, vagy olyan információ, elgondolás, adat felhasználása, amelyhez bizalmas kézirat, pályázati anyag vagy kollegiális információcsere révén jutott hozzá, vagy archív anyagok szabálytalan felhasználása,
 - a kutatók, a kutatásban érintettek, vagy mások egészségének és biztonságának érdekét szolgáló jogszabályok és egyetemi szabályzatok, előírások megsértése, vagy a kutatásra vonatkozó jogszabályi előírások megsértése.
- ¹⁵d) érdemi hozzájárulás nélkül szerzőként való megjelölés elfogadása vagy elvárása.

Nem tartoznak a nem megengedett intellektuális magatartás körébe azok a tényezők, amelyek a kutatási folyamat benső sajátosságaihoz tartoznak: mint a jóhiszemű tévedés, az eltérő interpretáció, vagy adatmegítélés, vagy kísérlet-tervezés.

- ¹⁶10. A tudományos kutatás, a tudományok művelése eredményéről számot adó publikációban és a kreatív munka végzése eredményében megfelelően fel kell tüntetni, ha tudatosan felhasználjuk mások eredményeit, megfogalmazásait, vizuális vagy szóbeli megnyilvánulásait, akár közvetlenül idézve, vagy másolatot készítve, vagy átfogalmazva. Ezt a követelményt a nyilvánosságra hozott és a nyilvánosságra nem hozott eredeti eredmények vonatkozásában egyaránt be kell tartani.
- Tudományos eredmények szakmai/tudományos minősítési eljárás során való felhasználása esetén a szerző köteles megadni azon eredményeket, melyek az értekezés alapjául szolgáló publikációkban nem saját, hanem társszerzői eredmények, de szükségesek a saját eredmények interpretációjához, azokból történő következtetések levonása, kitekintések megtétele érdekében és a szerző értekezésében vagy minősítési eljárásban szerepelnek.

Ötödik rész

A kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos etikai kérdések

- Amennyiben a kutatási eredményeknek potenciális gyakorlati alkalmazásai lehetnek, a kutatónak törekednie kell közvetlenül vagy mások bevonásával azok realizálására.
- Amennyiben olyan gyakorlati vonatkozású kutatásokra kéri fel az egyetem valamely kutatóját, melyeknek meggyőződése szerint nincs megfelelő tudományos alapjuk, a felkérést vissza kell utasítania.
- A kutatónak általában nem ajánlatos kereskedelmi reklámtevékenységben közreműködni, de semmiképpen nem szabad olyan termék vagy eljárás reklámozásában részt vennie, melynek valós voltában ismeretei és/vagy tapasztalatai alapján kétségei vannak.
- Minden olyan kutatással kapcsolatban, melyet valamely vállalat termékével kapcsolatban végeznek, a közleményekben egyértelműen fel kell tüntetni a kutatások anyagi támogatóját.

¹⁴ Módosította a 14/2013. (XII:19.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2013. december 20-tól.

¹⁵ Beiktatta a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

¹⁶ Módosította a 16/2014. (XII.11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. január 1-től.

Hatodik rész

A kutatási támogatások felhasználása

1. A tudományos kutatóknak, a tudományok művelőinek és a kreatív munka végzőinek szigorúan követniük kell a kutatási támogatást adó intézmény elvárásait és a releváns egyetemi szabályzatokat.
2. A tudományos kutatásban, a tudományok művelésében és a kreatív munkában felhasznált közvetlen támogatásokat fel kell tüntetni a publikációkban, illetve az eredmények egyéb megjelenítésében.
3. Tilos a támogatással való szándékos visszaélés. Az elnyert támogatás csak a támogatott saját kutatása (projektje) céljaira használható.
4. Tilos elvárni a támogatottaktól, hogy olyan közös költségekhez járuljanak hozzá, amelyekből nincs közvetlen haszna a projektjüknek.

Hetedik rész

Embereken végzett orvostudományi kutatások

1. Az embereken végzett orvostudományi kutatások során a vizsgálóknak szigorúan követniük kell, és minden körülmények között be kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályokat és egyéb előírásokat, szakmai kollégiumi állásfoglalásokat akár egyetemi kutató, akár hallgató vagy vendégkutató végzi a kísérleti munkát.
2. A kutatások során elsőrendű szempont legyen a kutatásban résztvevő személy maximális védelme.
3. A kutatásba bevont személyt a kutatásvezető orvosnak vagy az általa kijelölt - a kutatásban résztvevő orvosnak - szóban és írásban - a beteg számára érthető módon részletesen kell tájékoztatni a kutatás menetéről, a tervezett beavatkozások jellegéről, a lehetséges és várható következményekről, illetve az esetleges kockázatokról.
4. Kizárólag az a személy vonható be a kutatásba, aki a teljes körű tájékoztatás után írásos beleegyezését adta a vizsgálatban való részvételhez. A kutatás résztvevője a kutatásból annak bármely fázisában szabadon kiléphet.
5. A kutatás megkezdése előtt a kutatás vezetőjének a megfelelő kutatásetikai bizottsághoz kérelmet kell benyújtani (ld. <http://king.pharmacol.dote.hu/keb>). Emberen végzett orvostudományi kutatás esetén a szakmai-etikai engedély, illetve vélemény megadására a 23/2002. (V. 9.) EüM rendelet alapján a Regionális és Intézményi Kutatásetikai Bizottság (RKEB/IKEB) ill. az ETT TUKEB jogosult.
6. Az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálata során a 35/2005. (VIII. 26.) EüM rendelet előírásait kell követni.
7. Kutatás csak olyan vizsgálóhelyen végezhető, ahol a személyi, szakmai és tárgyi feltételeket az RKEB/IKEB megfelelőnek találja.
8. A kutatás vezetőjének a kutatás megkezdése után folyamatos jelentési kötelezettsége van a kutatási tapasztalatokról, a nem kívánatos és súlyos nem kívánatos eseményekről az RKEB/IKEB ill. a többi szakmai-etikai véleményt adó etikai bizottság részére.

Nyolcadik rész

Állatokon végzett kísérletek

1. Az állatkísérletek során az élet tiszteletét, és az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvény célját messzemenően szem előtt kell tartani. A vonatkozó jogszabályokat és egyetemi szabályzatokat szigorúan be kell tartani és tartatni.
2. Az állatkísérleteknek - tudományosan és szakmailag - megalapozottnak kell lenniük.
3. Élő állatot kísérletbe vonni csak a lehetséges kémiai, biokémiai és egyéb módszerek igénybe vételét követően szabad.
4. Állatkísérlet engedélyezési eljárását az ide vonatkozó rendeletben előírt nyomtatványon a Debreceni Egyetem Munkahelyi Állatkísérleti Bizottságánál kell kezdeményezni;
5. Kísérlet során a lehető legkevesebb, de az értékelés szempontjából optimális számú állatot szabad felhasználni;
6. Kísérletbe az állat csak egyszer vonható, különösen akkor, ha az tartós, vagy súlyos károsodással járó procedúra részese volt;
7. Az állatkísérletek során kerülni, vagy minimalizálni kell az állatnak okozott félelem-, fájdalomérzést (diszkomfort); ha ez nem lehetséges a fájdalom kikapcsolását az állat fajának megfelelő gyógyszerrel kell biztosítani.

Kilencedik rész

Veszélyes anyagok

1. A veszélyes anyagok felhasználóinak szigorúan követniük kell, és minden körülmények között be kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályi és egyéb előírásokat, akár egyetemi kutató, akár hallgató vagy vendégkutató végzi a kísérleti munkát. Az ilyen anyagokkal dolgozóknak megfelelő oktatáson kell részt venniük, és használniuk kell a védőeszközöket és indokolt esetben azt másoktól is kötelesek megkövetelni.
2. A veszélyes anyagok felhasználói is osztoznak az egyetemi polgárok közös felelősségében a biztonságos és egészséges környezetért, a biztonságos és egészséges munkahelyért.

¹⁷IV. fejezet
**AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS ÉS A HOZZÁ KAPCSOLÓDÓ KÉPZÉS
ETIKAI SZABÁLYAI**

A vonatkozó jogszabályokban és előírásokban foglaltakon túl az alábbi szabályok betartására köteles valamennyi olyan személy, aki a Debreceni Egyetemen bármilyen formában részt vesz az egészségügyi ellátásban és/vagy az orvos- és egészségtudományi képzésben, beleértve a graduális és posztgraduális, valamint a szakdolgozók képzésének minden formáját.

Első rész
A betegellátásban résztvevőkkel kapcsolatos elvárások

1. A betegellátásban résztvevők a jogszabályi előírásokon és az általános etikai normákon túl fokozott empátiával, a beteg emberi méltóságának tiszteletben tartásával, a beteg ember érdekeinek előtérbe helyezésével kötelesek munkájukat ellátni.
2. Tilos a betegek faji hovatartozásra, bőrszínre, nemzetiségre, nemzeti vagy etnikai kisebbségi hovatartozásra, anyanyelvre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre, politikai vagy más véleményre, családi állapotra, szexuális irányultságra, nemi identitásra, életkorra, társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, - az indokolt eset kivételével – egészségi állapotra, fogyatékosságra alapuló hátrányos megkülönböztetése, illetve előnyben részesítése.
3. A beteggel kulturáltan, tisztelettudóan, felelősségteljesen kell kommunikálni. Tilos a beteg sértegetése, felesleges zaklatása.
4. A beteg viselkedésének értékelésénél, a vele való kapcsolattartásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy a beteg ember érzékenyebb, ingerlékenyebb lehet, nagyobb türelmet igényelhet egészséges társainál.
5. A beteg hozzátartozójával való kapcsolatnak is kulturáltkak, a beteg érdekeinek megfelelőnek kell lennie.
6. A beteg jogait a vele való kapcsolattartás során tiszteletben kell tartani. A betegnek joga van ahhoz, hogy vizsgálata és gyógykezelése során csak azok a személyek legyenek jelen, akiknek részvétele az ellátásban szükséges, illetve azok, akiknek jelenlétéhez a beteg hozzájárult, kivéve, ha törvény másként nem rendelkezik. A betegnek joga van ahhoz, hogy vizsgálatára és kezelésére olyan körülmények között kerüljön sor, hogy azt beleegyezése nélkül mások ne láthassák, illetve ne hallhassák, kivéve, ha a sürgős szükség és a veszélyeztető állapot esetén ez elkerülhetetlen. A viziteket is úgy kell megtartani, hogy az sem az adott beteg, se más betegek jogait ne sértse.
7. A jogszabályokban foglalt előírásokon túl a betegeket - számukra jól hozzáférhető helyen (például a házirendben) - tájékoztatni kell arról, hogy a Klinikai Központ egészségügyi szakemberképzésre is kijelölt intézmény, ezért az ellátásánál a beteg, vagy hozzátartozója hozzájárulása nélkül is jelen lehet orvostanhallgató, rezidens vagy az egészségügyi képzésben résztvevő más személy (a továbbiakban hallgató). Ha a szakorvos utasítására a hallgató kívánja megvizsgálni a beteget, ahhoz a beteg szóbeli hozzájárulását meg kell szerezni. Ugyancsak az érintett beteg hozzájárulásával tartható betegbemutató is. Ha a beteg tiltakozik a hallgató vizsgálatára, a betegbemutatóra vagy az ellen, hogy hallgató is jelen legyen a kezelésénél, ellátásánál, akaratát tiszteletben kell tartani, és tiltakozása miatt semmilyen megkülönböztetés, hátrány nem érheti. Oktatási célra sem lehet a betegen olyan beavatkozást végezni, melyet egészségi állapota nem indokol.

¹⁷ Beiktatta a 15/2011. (XI.10.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2011. november 11-től.

8. A beteg tájékoztatása a kezelőorvos feladata. Ha több orvos is részt vesz a beteg gyógyításában, figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy tájékoztatásukban ne legyenek ellentmondások. Tilos a beteg vagy hozzátartozó előtt más orvos és/vagy bármely egészségügyi dolgozó munkájának minősítése.
9. Az ellátásban részt vevők nevét, munkakörét, beosztását olvasható módon, a ruházaton (kitűző, névtábla) fel kell tüntetni.
10. Egy személy a betegellátásban csak úgy vehet részt, hogy akár fizikai, akár szellemi egészségi állapotával nem veszélyeztetheti a gyógyító munkát, valamint a betegek vagy mások egészségi állapotát.
11. Az egészségügyi ellátásban és a hozzá kapcsolódó képzésben résztvevőt minden, a beteg egészségi állapotával kapcsolatos, valamint az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során tudomására jutott adat és egyéb tény vonatkozásában, időbeli korlátozás nélkül titoktartási kötelezettség terhel, függetlenül attól, hogy az adatokat közvetlenül a betegtől, vizsgálata vagy gyógykezelése során, illetve közvetetten az egészségügyi dokumentációból vagy bármely más módon ismerte meg. Minden, a beteggel kapcsolatos információt bizalmasan kell kezelni, és gondoskodni kell arról, hogy a személyhez köthető egészségügyi információ ne juthasson ki annak kezelésére fel nem jogosított személyhez, szervhez. Az egyetemen belül is csak a beteg ellátásában közvetlenül részt vevő személyeknek adható át ilyen információ.
12. A tudományos munka (közlemények, tanulmányok, TDK munkák, konferenciák, stb.) során is ügyelni kell arra, hogy a betegek titoktartáshoz, a személyes és egészségügyi adatok védelméhez való joga ne sérüljön.

Második rész

Az egészségügyi képzésben résztvevőkre vonatkozó további etikai elvárások

1. Az oktatást nem lehet a gyógyító munka elé helyezni, mindig a beteg egészségének javítása, megőrzése az elsődleges. Ennek érdekében az oktatómunka nem sértheti a beteg jogait, érdekeit. Oktatási célra is csak a betegjogok betartásával lehet a betegeket bevonni.
2. A hallgatóknak tiszteletben kell tartaniuk a betegek emberi méltóságát és jogait. Tisztában kell lenniük a tevékenységükre vonatkozó etikai normákkal.
3. A betegellátáshoz közvetlenül kapcsolódó egészségügyi képzésben a hallgató csak megfelelő szakmai felügyelettel vehet részt. Csak azokat a tevékenységeket végezheti, amelyekre az oktató feljogosította. A hallgatónak ismernie kell saját kompetenciájának határait. A beteggel nem hitetheti el, hogy magasabb kompetenciával rendelkezik, mint valójában.
4. A hallgatóknak ruházatukon jól látható helyen (kitűző, névtábla) fel kell tüntetniük nevüket és hallgatói státuszukat. Kellő gondossággal kell, hogy figyeljenek személyes higiénijükre és megfelelő öltözetükre.
5. A konkrét betegellátás megkezdése előtt az oktatónak tájékoztatnia kell a beteget arról, hogy hallgatók is jelen lesznek az ellátás során, s meg kell győződnie arról, hogy a beteg nem tiltakozott a hallgatók jelenléte ellen. Tantermi betegbemutatáshoz a beteg írásos hozzájárulását kell kérni. Mielőtt a hallgató gyakorol, vagy vizsgázik egy betegen, a beteg hozzájárulását kell kérni. Amennyiben nyelvi vagy betegségből fakadó akadályok lépnek fel a kommunikációban, a tájékoztatást adó személynek meg kell bizonyosodnia arról, hogy a páciens megértett-e mindent a tájékoztatással kapcsolatban.

6. A hallgató legyen nyílt, és őszinte a beteggel való kapcsolatában, érzelmeit azonban nem nyilváníthatja ki. Mivel a beteg betegségével kapcsolatos tájékoztatási felelősség az oktatót terheli, a hallgató a kompetenciáját meghaladó tájékoztatási igényt továbbítsa az oktatóhoz, a beteg kezelőorvosához.
7. Tantermi betegbemutatásról tilos olyan kép- és hangfelvételt készíteni, amelyen a beteg felismerhető, beazonosítható.
8. Az első részben foglaltakon túl, a hallgatók a tanulmányaik során a betegekkel kapcsolatban jegyzeteket, egyéb anyagokat csak akként készíthetnek, hogy azokból a beteg azonosítása az intézményen kívül ne történhessen meg (név, lakcím, TAJ szám, stb. nem rögzíthető).
9. Csak az a hallgató vehet részt az egészségügyi képzésben, aki a vonatkozó esküt letette, s azt aláírásával igazolta.
10. A hallgató köteles a gyakorlatokra legjobb tudása szerint felkészülni.

^{18, 19}V. fejezet

AZ ETIKAI BIZOTTSÁG

1. A jelen kódexben foglaltak megsértése, illetve etikai szempontból megítélendő vitás helyzetekben az Etikai Bizottság jár el.
- ²⁰2. A Bizottság tagjaira a karok és a DEHÖK, elnökére a rektor tesz javaslatot. A bizottság munkáját eseti tagok is segíthetik, akiket a bizottság elnöke a konkrét ügyben alkalmanként kér fel az eljárás tárgyát képező etikai vétség jellegére tekintettel.
3. A bizottság ügyrendjét 30 napon belül maga alkotja meg, melyben szabályozni kell az eljárás menetét, rendjét.
4. A bizottság működéséről, döntéseiről a tanév végén köteles a szenátusnak tájékoztatást adni.

¹⁸ Számozását módosította a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

¹⁹ Számozását módosította a 15/2011. (XI.10.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2011. november 11-től.

²⁰ Módosította a 14/2013. (XII.19.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2013. december 20-tól.

A KÓDEXBEN FOGLALT SZABÁLYOK MEGSÉRTÉSÉNEK BEJELENTÉSE

1. Az etikai normák megsértését, vagy annak gyanúját a tudomásra jutástól számított 30 napon belül bejelentheti a sértett, vagy bárki, aki e tényről hitelt érdemlően tudomással bír, és aki bejelentése hitelességének bizonyításában nevének felfedésével kész részt venni.
2. Névtelen bejelentésekkel a bizottság nem foglalkozik.
- ²³²⁴3. Nincs helye etikai eljárás lefolytatásának, ha a sérelmezett cselekmény megtörténtének időpontja óta több mint 5 hónap telt el. Folytatólagosan elkövetett etikai vétség esetén a határidő alkalmazása szempontjából a legkésőbb megvalósult cselekmény időpontja irányadó, azonban a vétség elbírálásánál az egymással összefüggő vagy hasonló jellegű korábban történt cselekmények is figyelembe vehetők.
Oktatási, kutatási eredmények, közlemények és egyéb közlések keletkezésük, illetve megjelenésük idejére való tekintet nélkül az eljárás lefolytatásának alapját képezhetik; ebben az esetben a tudomásra jutástól számít az 5 hónapos határidő, melyen belül a Bizottságnak az eljárást meg kell indítania.
4. A bejelentésnek lehetőség szerinti mértékben konkrétan kell lennie: meg kell jelölni az etikai norma ellen vétő nevét, a cselekmény helyét és időpontját, továbbá megtörténtének rendelkezésre álló bizonyítékait. Törekednie kell arra, hogy a körülményeket részletesen feltárja, minden rendelkezésre álló bizonyítékot csatoljon.
5. A bejelentést meg lehet tenni szóban vagy írásban a rektornál, a kari vezetőknél, a szervezeti egységek vezetőinél, a hallgatók képviselői szerveinél.
6. A szóban tett bejelentésről jegyzőkönyvet kell felvenni, melyet alá kell írnia a bejelentőnek, a bejelentést fogadónak és a jegyzőkönyvvezetőnek.
7. A bejelentést és a benyújtott bizonyítékokat késedelem nélkül – legkésőbb 3 munkanapon belül – el kell juttatni az Etikai Bizottság elnökéhez.
8. A bejelentés megérkezéséről az Etikai Bizottság elnöke a kézhezvételt követő 3 munkanapon belül a bejelentőt tájékoztatja.

AZ ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

1. A szükséges bizonyítékokkal alá nem támasztott gyanú esetén semmiféle olyan intézkedés, vagy jogkövetkezmény nem alkalmazható, amely a bepanaszoltnak hátrányt okozhat.
2. A bepanaszoltat minden esetben meg kell hallgatni, kivéve, ha az eset összes körülményéből következően egyértelmű, hogy a bejelentés alaptalan.
3. A bejelentőt a bejelentés miatt semmilyen hátrány nem érheti. Etikai vétségnek minősül viszont az a magatartás, ha ugyanaz a személy több alkalommal, bizonyíthatóan alaptalan bejelentést tesz.

²¹ Számozását módosította a 16/2009. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2009. június 26-tól.

²² Számozását módosította a 15/2011. (XI.10.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2011. november 11-től.

²³ Módosította a 29/2015. (VI.25.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2015. június 26-tól.

²⁴ Módosította a 28/2016. (II. 11.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2016. február 12-től.

4. Az Etikai Bizottság az alábbi döntéseket hozhatja:
 - a) megállapítja a Kódexben foglalt rendelkezések megsértését,
 - b) elrendeli a normasértés nyilvánosságra hozatalát a Debreceni Egyetemen belül,²⁵c)
 - d) büntetőfeljelentésre hívja fel a rektort, amennyiben a normasértés egyúttal bűncselekmény alapos gyanújára ad alapot.
5. A döntést a bejelentővel, a sértettel és a bepanaszoltal – amennyiben a bizottság ülésén jelen vannak - szóban kell ismertetni, majd 8 napon belül írásba kell foglalni, és az érdekelteknek igazolható módon (személyes átadással, tértivevényes levélben) kézbesíteni. Amennyiben az Etikai Bizottság állásfoglalását az előbbiek tudomásul veszik, megtörténik a szankciók végrehajtása.
6. Amennyiben az érintettek bármelyike bejelenti, hogy az Etikai Bizottság állásfoglalásával szemben jogorvoslattal kíván élni, illetőleg jogorvoslati kérelmet terjeszt elő, ennek az intézkedések végrehajtására halasztó hatálya van.

JOGORVOSLAT

Az Etikai Bizottság döntése ellen 8 napon belül a rektornál jogorvoslattal lehet élni, aki azt 15 napon belül köteles elbírálni.

Az Etikai Kódex I., III. és IV. fejezetét a Debreceni Egyetem Szenátusa a 2007. november 15-én kelt 16/2007. (XI.15.) számú határozatával, a II. fejezetét a 2008. december 18-án kelt/2008. (XII.18.) számú határozatával fogadta el.

Az I., III. és IV. fejezet rendelkezései 2007. november 16.-napján, a II. fejezet rendelkezései 2008. december 19-én léptek hatályba, és a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.

A későbbi módosítások lábjegyzetben jelölve.

Debrecen, 2016. december 15.

Dr. Szilvássy Zoltán
rektor

²⁵ Módosította a 14/2013. (XII.19.) sz. szenátusi határozat; hatályos 2013. december 20-tól